

- Білер О.С., Коваленко А.М.** 267
*СЕМАНТИКА ТРИВОГИ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ:
ВІД ANTICIPATORY UNEASE ДО ALARM/PANIC*
- Білоконенко Л.А., Малюга Н.М.** 280
*КОНЦЕПТОСФЕРА БУТТЯ В СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНОГО
ЗНАННЯ: ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД*
- Боднарчук Т.В., Шмирко О.С.** 294
*ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ
НЕГАТИВНИХ РИС ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ У НІМЕЦЬКІЙ
МОВІ*
- Борзенко О.П.** 309
*ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУ-
ВАННЯ В КОНТЕКСТІ ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ*
- Боть Л.П., Сергієва А.В., Литвин О.О.** 323
*ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ ЖАНРІВ
НАУКОВОГО СТИЛЮ: ІННОВАТИКА ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ
ОРІЄНТИРИ*
- Бровко О.О., Віннікова Н.М.** 336
*АЛЬТЕРНАТИВНІ НАРАТИВИ СУЧАСНОЇ ПРОЗИ: ВІД
МІСТИФІКАЦІЇ ДО ІДЕНТИЧНОСТІ*
- Бурковська З.Є., Бінкевич О.М., Дзюбинська Х.А.** 347
*ПЕДАГОГІЧНА ЦІННІСТЬ ІНТЕГРАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ ГУМАНІТАРНИХ НАУК У ПРОЦЕС
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ*
- Валуєва Н.М.** 362
ЛАТИНСЬКА МОВА У СУЧАСНОМУ ПРОСТОРІ
- Воронова З.Ю.** 372
*ЗМІНА ЕСТЕТИЧНИХ ПОЗИЦІЙ ВІД РОМАНТИЗМУ ДО
ЛІТЕРАТУРИ ВІКТОРІАНСЬКОГО ПЕРІОДУ В ТВОРЧІЙ
СПАДЩИНІ МЕРІ ШЕЛЛІ*

УДК 821.161.2-1.09

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10\(40\)-336-346](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10(40)-336-346)

Бровко Олена Олександрівна доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, <http://orsid.org/0000-0001-7519-4725>

Віннікова Наталія Миколаївна доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, <http://orcid.org/0000-0002-5162-4150>

АЛЬТЕРНАТИВНІ НАРАТИВИ СУЧАСНОЇ ПРОЗИ: ВІД МІСТИФІКАЦІЇ ДО ІДЕНТИЧНОСТІ

Анотація. Реінтерпретація історичних подій, міфологізація минулого в масовій свідомості, а також спроби переписування чи створення альтернативної історії залишаються предметом активних дискусій серед істориків різних країн. Спроби осмислити формування нових культурних моделей у системі гуманітарного знання методологічно спираються на теоретичні концепції Р. Барта, Ж. Батая, У. Еко, А. Моля, М. Фуко та інших мислителів, чиї ідеї сприяли становленню постструктуралістської та семіотичної парадигм аналізу культури. Ці процеси відображають актуальні тенденції розвитку гуманітаристики, у межах якої переосмислення історичного досвіду постає важливим інструментом культурної самоідентифікації. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз механізмів творення історичних міфів, які виконують не лише пояснювальну чи легітимізуючу функцію, а й відіграють ключову роль у формуванні колективної пам'яті та ідентичності суспільства.

Мета статті: виявити художні стратегії формування альтернативних історичних наративів у сучасній українській прозі та окреслити їхній вплив на конструювання колективної ідентичності, локальної пам'яті та культурного осмислення історичного досвіду.

У результаті аналізу текстів виявлено художню специфіку альтернативного моделювання історії у творах В.Кожелянка, В.Єшкілева й О.Гуцуляка, О.Чупи. У романі В. Кожелянка «Дефіляда в Москві» моделюється ситуація, в якій німецько-радянська війна завершується перемогою Української держави. Автор вибудовує пародійний вимір історії,

де абсурдні ситуації та вигадані документи оголюють суперечності радянського й пострадянського історичного мислення. В. Єшкілев і О. Гуцуляк у романі «Адепт» вибудовують альтернативну історію через інтертекстуальні нашарування, цитатність і гру з культурними кодами.

Мотив «винайденого рукопису» структуроутворювальний, а межа між документом і вигадкою навмисно розмивається, створюючи ефект достовірності й підважуючи можливість об'єктивного знання про минуле. У романі О. Чупи «Бомжі Донбасу» автор переосмислює локальну ідентичність Донбасу, поєднуючи альтернативну історію «справжньої» України з реальними подіями.

Ключові слова: альтернативна історія, наратив, містифікація, гра, ідентичність, сучасна українська література.

Brovko Olena Oleksandrivna Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of Department of Ukrainian Literature, Comparativistics and Grinchenko Studies, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <http://orcid.org/0000-0001-7519-4725>

Vinnikova Nataliia Mykolaivna Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor of Department of Ukrainian Literature, Comparativistics and Grinchenko Studies, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <http://orcid.org/0000-0002-5162-4150>

ALTERNATIVE NARRATIVES IN CONTEMPORARY PROSE: FROM MYSTIFICATION TO IDENTITY

Abstract. The reinterpretation of historical events, the mythologization of the past in collective consciousness, as well as attempts to rewrite or create alternative histories, remain subjects of active discussion among historians worldwide. Efforts to comprehend the formation of new cultural models within the humanities are methodologically grounded in the theoretical concepts of R. Barthes, G. Bataille, U. Eco, A. Mol, M. Foucault, and other thinkers whose ideas contributed to the development of poststructuralist and semiotic paradigms of cultural analysis. These processes reflect current trends in the humanities, within which the reinterpretation of historical experience emerges as an important tool for cultural self-identification. In this context, the analysis of mechanisms for creating historical myths is particularly significant, as they perform not only explanatory or legitimizing functions but also play a key role in shaping collective memory and societal identity. The purpose of this article is to identify artistic

strategies for constructing alternative historical narratives in contemporary Ukrainian prose and to outline their influence on shaping collective identity, local memory, and the cultural comprehension of historical experience.

The analysis of texts reveals the artistic specificity of alternative historical modeling in the works of V. Kozhelyanka, V. Yeshkilev and O. Hutsulyak, and O. Chupa. In V. Kozhelyanka's novel *Defilada in Moscow*, a scenario is modeled in which the German-Soviet war ends with the victory of the Ukrainian state. The author constructs a parodic dimension of history, where absurd situations and fictitious documents expose the contradictions of Soviet and post-Soviet historical thought. In the novel *Adept*, V. Yeshkilev and O. Hutsulyak create an alternative history through intertextual layering, citation, and play with cultural codes. The motif of the "invented manuscript" is structurally central, and the boundary between document and fiction is intentionally blurred, creating an effect of authenticity while challenging the possibility of objective knowledge about the past. In O. Chupa's novel *The Homeless of Donbas*, the author reinterprets the local identity of Donbas by combining an alternative history of the "real" Ukraine with actual historical events.

Keywords: alternative history, narrative, mystification, game, identity, contemporary Ukrainian literature.

Постановка проблеми. Сучасне гуманітарне знання характеризується активним переосмисленням історичних наративів, що включає критичний перегляд усталених уявлень про минуле та створення нових моделей історичної пам'яті. У філософському та культурологічному дискурсі такі процеси розглядаються як реакція на кризу метанаративів і форма саморефлексії культури постмодерної і метамодерної доби.

Звернення до літературної альтернативістики як об'єкта міждисциплінарних студій дає змогу розглядати її не як набір готових методологічних формул, а як джерело інтелектуальної інспірації митця та його взаємодії з дійсністю. У цьому контексті виправданим є використання альтернативних наративних сценаріїв, що визначають появу та функціонування можливих історичних подій. Переконструювання фрагментів історичного буття в сучасному інтелектуальному та художньому дискурсі привертає увагу не лише істориків, а й письменників і літературознавців, які досліджують механізми репрезентації минулого та його вплив на формування колективної пам'яті. Як зауважує Е. Доманська: «Історія як дисципліна, що виробляє обов'язкове знання, була об'єктом критики збоку дослідників, які репрезентують авангардні напрямки сучасної гуманітаристики. Ця критика була спрямована, зокрема, проти класичної концепції істини, об'єктивності історичного знання та „прозорого” розуміння джерела» [1, с. 14].

Актуальні питання міфологізації історичної свідомості, ідеологічного конструювання та поширення наративних версій історичних фактів неодноразово ставали предметом наукових дискусій. Вони відображають складну взаємодію між історією як наукою, що прагне об'єктивності, та історією як дискурсом, у межах якого минуле набуває символічних і ціннісних вимірів. Проблема ревізії історії в сучасній художній літературі продовжує залишатися в полі зору дослідників. Її актуальність зумовлена зростанням інтересу до способів художнього осмислення історичного досвіду, зокрема до процесів переінтерпретації минулого та формування альтернативних версій історичного наративу.

Вибір цієї теми був інспірований тривалими роздумами як над актуалізацією не тільки дискурсу альтернативної художньої екплікації українського національного досвіду, а й пропагандистських наративів окремої квазіідентичності через гіперболізований стереотип протистояння національній версії історії, структурування ідеологеми «окремого шляху Донбасу» і мотиву «вічного повернення». Тема є частиною дослідницького проєкту кафедри української літератури, компаративістики і ґрінченкознавства Київського столичного університету імені Бориса Ґрінченка «Література як інтелектуальний код суспільних трансформацій (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.)»

Аналіз останніх досліджень і публікацій. А.Аністратенко у монографії «Альтернативна історія як метажанр української і зарубіжної прози: компаративна генологія і поетика» зауважує, що «зміна історії в минулому створює лакуну для розгортання сюжетних схем фантастичної літератури, тобто готує вдячний ґрунт для реалізації типових фабульних конструкцій наукової фантастики та фентезі» [2, с. 15]. Теоретичним засадам дослідження, проблемам альтернативного моделювання історії присвячені дисертації З.Шевчук [3] і О.Поліщук [4]. О. Бровко в попередніх публікаціях розглядала художню специфіку ідеологічних конструктів літературної альтернативістики [5; 6].

Мета статті: виявити художні стратегії формування альтернативних історичних наративів у сучасній українській прозі та окреслити їхній вплив на конструювання колективної ідентичності, локальної пам'яті та культурного осмислення історичного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Матеріалом для аналізу слугують тексти, яких простежуються, на нашу думку, найхарактерніші моделі взаємодії історичної та художньої свідомості в сучасній українській літературі: «Дефіляда в Москві» В. Кожелянка, «Адепт» В. Єшкілєва та О. Гуцуляка, «Бомжі Донбасу» О. Чупи, які поєднують гротескну манери письма, залучення псевододокументів, елементів фольклорно-анекдотичної

оповіді та іронічного переосмислення історичних альтернатив, що дає змогу по-новому інтерпретувати історичні події та розкривати художній потенціал історико-альтернативних сюжетів. Так, В. Кожелянко у гротескнопародійному романі «Дефіляда в Москві», написаному впродовж 1995-1997 років і вперше виданому в 2000 році, моделює ситуацію, у якій німецько-радянська війна завершується перемогою Української держави, що стає приводом для сатиричного аналізу суспільних міфів і національних уявлень про минуле [7]. Автор вибудовує пародійний вимір історії, де абсурдні ситуації та вигадані документи оголюють суперечності радянського й пострадянського історичного мислення. Показовими у цьому контексті є стилізації, що імітують різні форми офіційного дискурсу: пародійний огляд першої сторінки чернівецької газети «Дзигарок» від 3 листопада 1941 року, а також нібито фрагмент розділу «Україна у період відступу та оборонних боїв Червоної армії» з підручника з історії України за редакцією професора Ф. Оленя (умовно виданого 1972 року у видавництві «Українська школа»). Дотепною формою іронічного переосмислення офіційної риторики виступає й твір семикласника на тему «Патос українського патріотизму у романі В. Кожелянка “Дефіляда у Москві”», який пародіює шкільний дискурс і формалізований патріотизм. Сукупність цих художніх прийомів творить сатиричну мозаїку альтернативної історії, у якій письменник не лише викриває ідеологічні кліше, а й актуалізує критичне осмислення феномену національної пам'яті. У романі В. Кожелянка «Дефіляда у Москві» Україна постає як «Імперія Трьох Морів» – Чорного, Балтійського та Каспійського, що символізує модель могутньої держави, альтернативної до відомих історичних імперій. Цей художній образ дає змогу провести паралелі з реальними політичними утвореннями, зокрема Російською імперією, Австро-Угорщиною та Річчю Посполитою, які в різні історичні періоди займали простір «від моря до моря». У такий спосіб письменник створює іронічну утопію – фантазійний варіант української державності, що водночас підважує імперські міфи та осмислює місце України у геополітичному просторі Європи.

Імовірні реконструкції історичних подій у художньому творі нерідко спираються на містифіковані документи, вигадані джерела або на химерні зв'язки між реальними фактами. Такий прийом дає змогу авторові водночас створювати ефект достовірності й підважувати саму можливість об'єктивного знання про минуле. Показовим прикладом є мотив «винайденого рукопису», що виступає структуроутворювальним чинником у романі-знаку В. Єшкілева та О. Гуцуляка «Аденм» (1993). У цьому творі альтернативна історія вибудовується через інтертекстуальні нашарування, цитатність і гру з культурними кодами, перетворюючи текст на своєрідний архів

містифікацій. Сюжетна структура роману розгортається у вигляді двох основних частин, що відображають складну гру з авторством і часовими шарами тексту. Перша частина – це рукопис Олексія Склавина (кінець IX ст.), або точніше, ті фрагменти, які дійшли до читача. Цей рукопис слугує «історичним ядром» роману, задаючи хронологічну і тематичну основу, водночас демонструючи обмеженість та фрагментарність будь-якого джерела знання про минуле. Друга частина – це доповнення упорядників, які пропонують власні візії. Таке розмежування структурних шарів створює ефект роздвоєння авторства, де межа між «оригінальним» текстом та інтерпретацією упорядників навмисно розмивається. Ця композиційна стратегія дає змогу авторам роману гратися з уявленнями читача про достовірність, підкреслюючи відносність історичної істини та можливість множинних історичних наративів. Окрім того, введення «доповнень» упорядників стає не просто стилістичним прийомом, а метаструктурним інструментом, що демонструє різні шляхи сприйняття минулого, а також показує, як історія може існувати як поле для творчої реконструкції. *«За офіційною версією текст, умовно названий «Свідомством Олексія Склавина про сходження до Трьох Імен», знайшов чернець із Нового Афону Савватій, який з дозволу Константинопольського Архієпископа, Вселенського Патріарха Афінагора Першого у 1978 році від Різдва Христового оглядав бібліотеки монастирів Константинопольської патріархії. Поважні вчені аргументовано довели, що знайдений рукопис є підделкою, фальсифікацією, незаконним створінням у звірятику літописної белетристики та історичних свідчень. Інші, не менш поважні вчені, навпаки, не бачать вагомих причин, які б не давали можливості повірити у правдивість викладених у тексті історичних подій», – пропонують автори роману «Адепт» свою версію історії рукопису [8, с. 5].*

У романі О. Чупи «Бомжі Донбасу» (2012) автор здійснює спробу переосмислення локальної ідентичності мешканця Донбасу, шукаючи символічне підґрунтя для власного самоусвідомлення як україномовного митця зі східного регіону. Такою основою постає альтернативна історія «справжньої» України, центр якої, за авторським задумом, нібито розташований під сучасними заводами Макіївки. Попри вигаданий характер цієї версії минулого, вона значною мірою спирається на реальні історичні події, що дозволяє письменникові поєднувати міфотворчість з історичною рефлексією. Як зазначає Чупа, його персонажі – це *«люди без минулого, можливо, без майбутнього, і з дуже туманним сьогоденням»*. Безпритульність тут не є наслідком соціальної деградації, а радше виявом екзистенційного й культурного вигнання: вони позбавлені соціального дому, не прийняті спільнотою і не мають відчуття історичної належності.

У розмові з В.Карп'юком автор роману так прокоментував свій задум створити альтернативну історію: «Живучи на Донеччині, я завжди відчував купу невідповідностей у людях, у їх способі життя, у звичках і поглядах. Завжди здавалося, що вони не на своєму місці, чи як. Завжди здавалося, що за цим всім стоїть щось втрачене, забуте. Не пам'ятаю, як саме до мене прийшла ідея про рукопис зі стародавнього міста, але думаю, що це була з мого боку спроба прив'язати Донбас до української історії від самого її початку, а не від останніх століть. Прив'язати міцніше, сильніше, безапеляційно – так, як Донеччина мала би бути прив'язана до України» [9].

Роман, хоча й пропонує альтернативну історію з вигаданими населеними пунктами, водночас демонструє тяжіння до традиційних образів степового ландшафту: Дике поле, простір-прихисток, місце правди.

У цьому контексті образ степу варто інтерпретувати з позицій постколоніальної критики, яка дає змогу усвідомити його як простір взаємодії між культурною ідентичністю, пам'яттю та соціальною маргіналізацією. Водночас степ функціонує як екзистенційний та ментальний простір персонажів: він стає ареною самоіронії, свободи та самотності, водночас визначаючи рамки для рефлексії над історичною долею регіону.

Така організація простору підкреслює тему альтернативної історії, адже Дике поле постає не лише як фізичне середовище, а й як символ невизначеності та можливостей, де минуле та уявне майбутнє переплітаються, а традиційні історичні наративи піддаються переосмисленню. Зокрема, С. Ушневич у статті «Альтернативне моделювання історії в романному просторі О. Чупи» «Бомжі Донбасу» стверджує: «Українська проза історіоцентричного спрямування осмислює сучасний стан колективної історичної пам'яті народу, розмірковуючи над чинниками, що впливають на її формування/деформування, стверджують думку про необхідність її оновлення й очищення від імперських ідеологічних міфів. У цьому письменники вбачають запоруку відновлення національної ідентичності українців.

Альтернативне моделювання історії у творах відображає посилення інтересу людства до минулого як результат пошуку відповідей на питання теперішнього й майбутнього» [10, с. 244-245].

У романі Олексія Чупи «Бомжі Донбасу» також простежується звернення до традиційного образу Дикого поля як безлюдного, відособленого простору, який виступає фоном для психологічних і соціальних дій персонажів: «– Бачиш, ти не знаєш про жодне з трьох великих міст, які колись об'єдналися під назвою Україна і впродовж століть успішно воювали з кількома могутніми державами, доки їх не спалили дощенту. Більше того, ти не знаєш, що зараз знаходишся в підземеллях Ярограда –

головного міста України, зруйнованого останнім, аж у середині шістнадцятого століття.

– Бути такого не може! Усім відомо, що ці території до часів Петра Першого навіть не було нормально заселено! Дике Поле, де ніхто не жив!» [11, с. 63]. У центрі оповіді перебувають четверо безхатченків: Малєвіч, Кубік, Славко та Серий. Разом вони формують мікрокосм безпритульного простору, через який письменник моделює альтернативну історичну та соціальну реальність Донбасу. Наприкінці роману соціальна реальність поступається місцем альтернативній історії. Безхатченки знаходять рукопис із «справжньою» історією України – могутньої держави зі столицею в Ярограді, розташованому на місці сучасної Макіївки. Через цей сюжетний хід автор надає минулому символічної ваги, підкреслюючи його роль у конструюванні локальної ідентичності та уявного культурного центру.

Водночас рукопис стає медіатором між історичною реальністю та художньою фантазією, дозволяючи поєднати історичні факти з альтернативними сценаріями, що підкреслює можливість множинного, розуміння історії. Особливого значення набуває взаємодія персонажів із рукописом: вони не лише відкривають для себе альтернативний наратив, а й несподівано опиняються в ролі носіїв пам'яті, котрі зберігають і транслюють «справжню» історію України. У такий спосіб автор створює символічну кореляцію між фізичним простором Дикого Поля та історичним простором української ідентичності. У цій частині роману Олексія Чупи степ стає місцем, де панує справедливість та рівність: *«По тому тримали віче. Один із найсильніших воїнів, на ім'я Яр, дякуючи Богові за цю нічну виправу, казав, що це знак Божої волі, і запропонував будувати місто їй жити тут, посеред степу, де нема законів, а, значить, і несправедливості. Де всі рівні, де на всіх вистачає землі й сонця, де вони не зобов'язані захищати нікого, крім самих себе й своєї віри. Останній аргумент був настільки сильним, що решта люду тут же погодилась і в той же день відрядили вершників на пошуки найближчої балки, яка мала стати головним постачальником деревини для нового поселення. Так було засновано місто, яке на першому ж віче в середині новозбудованого гостроколу отримало ім'я Яроград – на честь свого найсильнішого і наймудрішого мешканця. Того ж Яра було обрано головою віча»* [11, с. 65].

Топос раю у творі підкреслюється культом свободи та непереможності народу, що проявляється в символічному зображенні простору як ідеального, автономного середовища, де відбиваються колективні цінності: *«Року 972 від Різдва Христового у Ярограді сталося безліч подій. Серед основних літописці називають мирну виправу до найближчого міста на Славутичі з метою дістати якого-небудь насіння: яричі збиралися розбити*

поле перед своїми стінами. Розповіді вигнаних воїнів спричинили велике враження серед тих городян, і, зрештою, слідом за ними в степ з доброї волі відправилося, зібравши усе своє скромне майно на вози, близько десяти найбільш убогих родин. А серед інших почали гуляти домисли та легенди про місто «у краю», де нема ніяких законів і де люди живуть щасливо. За чотири роки після прибуття князевої дружини до Ярограда, під стінами міста відбулося сім зіткнень із печенігами, і кожне з них завершувалося тим, що кочівники розвертали коней і зникали на сході – там, звідки приносив їх гарячий степовий вітер» [11, с. 69].

Один із бомжів спалює рукопис, не усвідомлюючи його цінності. Текст втрачено, а знання про «справжню» Україну залишається лише в пам'яті кількох персонажів. Образ «гарячого степового вітру» виступає передвісником загрози життю, акцентуючи постійні виклики та небезпеки, притаманні цьому простору.

В інтерв'ю «Радіо Свобода» 12 листопада 2014 року Олексій Чупа зауважив: «Розумієте, коли я це писав, для мене ця історія була розвагою. Це був пошук фундаменту, на якому я б міг стояти в історичному сенсі, адже українець з Донбасу завжди викликав якісь здивування. І от хотілось самому собі пояснити, створити ілюзію, що ми тут з'явилися не на порожньому місці. В нас там нічого не було до 18-го століття, і зараз людей хитає зі сторони в сторону. Можливо, у відсутності такої справжньої історії і є причина всіх теперішніх подій» [12]. Таким чином, альтернативна історія в романі О. Чупи перетворюється на спосіб віднайдення ідентичності та спробу повернення історії суб'єктові, виключеному з офіційного наративу.

Отже, елементи гри і містифікації стають продуктивними засобами художньої організації творів альтернативної історичної тематики.

Пріоритетним у цьому контексті є введення в структуру художнього тексту псевдодокументів, історії і географії вигаданих або ймовірних територій тощо. Спостерігаємо дві основні тенденції моделювання альтернативної історії, які: перша – катастрофізм, що переважно втілюється в жанрі антиутопії суспільно-політичної проблематики; друга – фантазмагорія, яка характеризується іронією та вільною грою з історичними фактами і фіктивними відомостями. Звернення до літературної альтернативістики дає змогу розглядати художні тексти не лише як засоби опосередкованого відображення історії, а й як інтелектуальне поле для творчого переосмислення минулого.

Висновки. Аналіз текстів В.Кожелянка, В.Єшкілева й О.Гуцуляка, О.Чупи виявив, що альтернативні історичні наративи реалізуються через низку художніх стратегій, а саме: пародія, гротеск, іронія і самоіронія, що дають змогу критично переосмислювати офіційні історичні дискурси;

введення псевдодокументів, інтертекстуальних нашарувань та мотиву «винайденого рукопису», які розмивають межу між документом і вигадкою та створюють ефект достовірності; кореляція міфологем і ідеологем; поєднання альтернативної історії з реальними подіями та локальною ідентичністю, що дає змогу відновлювати культурну та історичну пам'ять регіону. Особливого значення у творах альтернативної історії набуває простір – фізичний, символічний і ментальний, який стають ареною критичної рефлексії над національною історією в межах альтернативного наративу. Таким чином, альтернативні історичні наративи в українській прозі виконують кілька функцій одночасно: сприяють культурній самоідентифікації; стимулюють критичну рефлексію над національною пам'яттю; очищують художнє мислення від стереотипів і штампів; увиразнюють перспективи для аналізу механізмів конструювання альтернативної історичної свідомості.

Література:

1. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле ; перекл. з польськ. та англ. Київ : Ніка-Центр, 2012. 264 с.
2. Аністратенко А. Альтернативна історія як метажанр української і зарубіжної прози: компаративна генологія і поетика. Чернівці : БДМУ, 2020. 548 с.
3. Шевчук З. Засоби моделювання історії в постмодерній українській прозі : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.06 ; НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка. Київ, 2006. 19 с.
4. Поліщук О. Альтернативна історія в новітньому літературному процесі : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.06 ; Миколаїв, 2016. 21 с.
5. Бровко О. Проблема альтернативного моделювання історії в літературі постмодернізму *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2012. № 3. С. 22-32.
6. Бровко О., Поліщук О. Художня експлікація альтернативного моделювання історії: національні vs імперські ідеологеми *Інформаційно-комунікаційна безпека: сучасні тренди*. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. С.317-351.
7. Кожелянко В. Дефіляда в Москві. Львів : Вид-во Старого Лева, 2024. 248 с.
8. Єшкілев В., Гуцуляк О. Адепт. Роман знаків. Харків : Вид-во «Клуб сімейного дозвілля», 2008. 240 с.
9. Карп'юк В. Олексій Чупа: «Бомжі Донбасу» – це спроба прив'язати Донбас до української історії від самого її початку *Вікна*. 2014. 14 жовтн. URL: <https://vikna.if.ua/news/23410/view> (дата звернення: 22.10.2025)
10. Ушневич С. Альтернативне моделювання історії в романному просторі О. Чупи «Бомжі Донбасу». *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2014. № 2. С. 242-247.
11. Чупа О. Бомжі Донбасу. Брустурів: Discursus, 2014. 148 с.
12. Стельмах І. «Після всіх подій Донбас буде ще депресивнішим» – автор книги «Бомжі Донбасу». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26688152.html> (дата звернення: 23.10.2025)